

prof. Jan Turyna
Uniwersytet Warszawski

Jakość wyniku księgowego jako wyznacznik jego użyteczności decyzyjnej dla odbiorców informacji finansowej

1. Wynik księgowy: pojęcie i pomiar

- Nie ma, jak dotąd, jednoznacznej, precyzyjnej definicji wyniku księgowego.
- Zazwyczaj przyjmuje się, że wynik księgowy jest efektem porównania wyrażonej w mierniku pieniężnym wielkości zasobów zużywanych do prowadzonej przez firmę działalności gospodarczej (koszty) oraz wypływających z niej, zwykle w formie sprzedawanych produktów (materialnych, niematerialnych) i otrzymywanych za nie aktywów pieniężnych lub wierzytelności (przychody).
- FASB ani IASB jak dotąd nie zdefiniowały kategorii wyniku księgowego; FASB stwierdza tylko że „...jest to dobra miara sytuacji ekonomicznej firmy i podstawa do prognozowania przyszłych przepływów pieniężnych; IASB stwierdza, że „...zysk jest wykorzystywany miara wyników działalności oraz podstawa do wyliczenia innych miar...”.
- Dwie wariantowe koncepcje dotyczące formułowania wyniku księgowego: księgową (transakcyjną) oraz ekonomiczną.
- **Koncepcja księgowa** bazuje na teorii strumieni zasobów; wynik to efekt porównania przychodów i kosztów; koncepcja pomija większość zmian dotyczących rynkowej wartości komponentów tworzących bogactwo firmy => kluczowa rola koncepcji **zachowania kapitału** przy pomiarze wyniku finansowego oraz na koncepcji **wyniku księgowego netto**.

- **Koncepcja ekonomiczna** traktuje wynik księgowy, jako maksymalną wartość, o jaką wzrosło bogactwo firmy koniec okresu w porównaniu z jego początkiem przy uwzględnieniu m.in. zmian wartości rynkowej komponentów tworzących owo bogactwo => uwzględnianie **wszystkich transakcji** prowadzących do zmian wartości aktywów lub zobowiązań, z wyjątkiem podział dywidendy i transakcji kapitałowych, kluczowa rola koncepcji **wyniku ogólnego, wszechstronnego** (*comprehensive income*).
- Wspólna decyzja FASB i IASB z Norwalk (2002 r.) o stopniowym ujednoczeniu zasad rachunkowości w USA i krajach stosujących MSSF (głównie UE); założenie o ujednoczeniu zasad liczenia wyniku księgowego do 2009 r.
- Przed 2004 r. MSR/MSSF bazowały na tradycyjnej koncepcji księgowej ustalania wyniku (wynik netto jako obowiązkowy, segmentacja rachunku wyników); jednak od 2004 r. **stopniowe przechodzenie** IASB na koncepcję ekonomiczną, opartą na wyniku ogólnym (m.in. odejście od definiowania kategorii wynikowych, zalecenie prezentacji informacji o wyniku z działalności zaniechanej itd.).

2. Jakość wyniku księgowego jako element jego przydatności decyzyjnej

- Brak ujednoczonych zasad liczenia wyniku księgowego może wywołać wątpliwości, zwłaszcza u inwestorów, czy wynik ten może być wiarygodną, istotną informacją do podejmowania decyzji? Próba odpowiedzi na to pytanie prowadzi do kategorii **jakości wyniku księgowego**.
- Nie została jeszcze sformułowana jednoznaczna i ogólnie akceptowana definicja jakości wyniku księgowego, z uwagi na brak jednolitych zasad liczenia tego wyniku oraz zróżnicowane oczekiwania co do jego treści z punktu widzenia decydentów.
- Pojęcie jakości wyniku księgowego jest odnoszone przez niektórych autorów do wiarygodności **różnic memoriałowych** (*total accruals*), rozumianych jako różnica pomiędzy zyskiem netto a przepływami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej => wysoki poziom różnic memoriałowych wskazuje na niską jakość wyniku księgowego.

- Wysoka jakość wyniku księgowego w kontekście jego wiarygodności dla celów decyzyjnych to taki stan, w którym wynik ten nie zniekształca wiernego i rzetelnego wizerunku firmy zaprezentowanego w sprawozdaniu finansowym.
- Inne poglądy odnoszące się do jakości wyniku księgowego koncentrują się na jego istotności w procesie podejmowania decyzji.
- W opiniach części autorów wynik księgowy ma wysoką jakość, gdy cechuje go wysoki poziom przewidywalności, będącej wiarygodną podstawą do szacowania przeszłych zysków => wynik księgowy ma wysoką jakość jeżeli jest trwały i stabilny, a co zatem posiada wysoką zdolność do utrzymania swojego poziomu w przyszłości.

3. Czynniki kształtujące jakość wyniku księgowego

- Wg FASB przychód oznacza zwiększenia aktywów danego podmiotu, zmniejszenia zobowiązań lub kombinację powyższych, wynikające z dostarczenia lub produkcji dóbr, świadczenia usług lub innych czynności będących podstawową działalnością danego podmiotu. => **brak związku przychodów z kapitałami własnymi.**
- Kluczowe znaczenie w US GAAP dla interpretacji przychodu ma moment jego uznania => przychody powinny być powiązane z okresem, w którym zostały zakończone podstawowe czynności ekonomiczne konieczne do jego stworzenia lub rozdysponowania, pod warunkiem że możliwy jest obiektywny pomiar rezultatów tej działalności.
- IASB definiuje przychody, jako zwiększenia korzyści ekonomicznych w trakcie roku obrotowego w formie uzyskania lub ulepszenia aktywów lub zmniejszenia zobowiązań, powodujące wzrost kapitału własnego, z wyjątkiem wkładów wnoszonych przez właścicieli => **wpływ teorii transakcyjnej.**
- W MSSF definicje przychodu określają jego zasadnicze cechy, jednak nie wyjaśniają, ani nie tworzą szczegółowych kryteriów, które musiałyby być spełnione, aby przychód można było uznać i zamieścić w rachunku zysków i strat => brak precyzyjnego ustalenia momentu uznania przychodu za dokonany.
-

- Analogicznie ma się sprawa z kosztami; FASB definiuje koszt, jako wpływ lub zużycie aktywów albo narastanie zobowiązań (lub kombinację obu) na skutek dostawy lub produkcji dóbr, świadczenia usług lub wykonywania innych czynności będących podstawą działalności danego podmiotu => **brak związku kosztów z kapitałami własnymi.**
- Ponadto, koszty w US GAAP są interpretowane **eklektycznie** tj. zarówno memoriałowo, jak i kasowo (*costs, expenses*) => problemy związane z ich pomiarem
- Koszty w ujęciu memoriałowym są uznawane w tym okresie, w którym jest uznawany związany z nimi przychód, zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów.
- Z kolei koszty w rozumieniu kasowym (wydatki) powinny być uznane w chwili rzeczywistego wydatkowania środków pieniężnych.
- Wg IASB koszty to zmniejszenie korzyści ekonomicznych trakcie roku obrotowego formie rozchodu lub spadku wartości aktywów lub powstaniu zobowiązań, powodujące zmniejszenie kapitału własnego, z wyjątkiem podziału kapitału na rzecz właścicieli => **podjęcie memoriałowe, wpływ teorii transakcyjnej.**